

СТАТТІ ТА НАУКОВІ РОЗВІДКИ

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

УДК 378.14:94(477)

© *Наталія Соколова*
(Київ)

МЕДАЛЬНІ РОБОТИ З ІСТОРІЇ СТУДЕНТІВ ІСТОРИКО-ФІЛОЛОГІЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ ІМПЕРАТОРСЬКОГО НОВОРОСІЙСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ (1865–1920)

Статтю присвячено становленню традиції нагороджувати кращі студентські роботи золотою та срібною медалями в імператорському Новоросійському університеті. Конкурс проводився щорічно з метою зацікавити студентів займатися науковою роботою. Викладачі ж мали змогу виділити серед когорти своїх учнів найталановитіших. На історико-філологічному факультеті медальні роботи писались в чотирьох напрямках: російська та всесвітня історія, філософія й філологія. Аналіз цих робіт доводить, що перевага при обранні теми майбутнього конкурсного дослідження надавалась історичній тематиці. Лише 1/3 медальних творів стосується філософського або філологічного аспектів. За своїм науковим рівнем, праці студентів Новоросійського університету поступаються аналогічним роботам їх київських колег.

Ключові слова: імператорський Новоросійський університет, медальні роботи, конкурс, студент, рецензент.

У зв'язку з запровадженням у системі вищої освіти України Болонського процесу серед науковців точаться дискусії з приводу доцільності даного рішення. Прибічники й опоненти нової системи сходяться в одному – необхідності врахування історичного досвіду в становленні сучасної національної системи вищої освіти.

Не дивлячись на те, що Російська імперія, до складу якої входило більшість земель сучасної України, лише в середині XVIII ст. стала на шлях розбудови власної університетської системи, впродовж півтора століття в країні діяло 12 університетів. В XIX ст. на українських теренах відкрито три університети: Харківський (1804), Київський (1834), Новоросійський (1865), де молодь отримувала якісну освіту. Фахова підготовка тогочасних студентів не лише зводилась до прослуховування лекцій, підготовки до практичних занять й написання курсових робіт. Вже з XVIII ст. в університетах Російської імперії запроваджено традицію проводити конкурс студентських наукових робіт та нагороджувати найкращі золотими і срібними медалями. Деякі з цих робіт й досі зберегли свою наукову цінність, не дивлячись на те, що написані студентами. Даний конкурс дозволяв викладачам серед маси студентів виявити найталановитіших й сприяти подальшому становленню майбутніх науковців.

В сучасній науковій літературі значна увага приділяється фаховій підготовці студентів в різних університетах Російської імперії.

Серед цих досліджень слід виділити роботи С. Стельмаха, С. Михальченка, О. Тарасенка, О. Кіян, Г. Баженової, Д. Карпуся. Дослідники визначають сильні й слабкі сторони навчального процесу, надають характеристику викладачам, звертають увагу на діяльність наукових шкіл в стінах того чи іншого університету. Безпосередньо професійній підготовці студентів в Новоросійському університеті присвячені наукові статті О. Музичко, Н. Шалашної й І. Гребцової. Проте, поза увагою науковців залишилися медальні роботи, виконані студентами історико-філологічного факультету імператорського Новоросійського університету. Саме вони й стануть головним об'єктом даного дослідження.

Традиція нагороджувати кращі студентські роботи медалями була запроваджена ще в XVIII ст. в Московському університеті. Згодом, в статутах новостворених вищих навчальних закладів Російської імперії містилися параграфи, які регламентували процедуру отримання студентами нагород. Процес нагородження, з певними відмінностями в кожному університеті, зводився до наступного: щорічно на урочистому університетському засіданні студентам пропонувались теми для майбутніх досліджень від кожного факультету. Впродовж відведеного періоду всі бажаючі могли подати підготовлені роботи в конверті з девізом, але без зазначення прізвища автора, чиновнику для візування роботи, той же в свою чергу передавав їх ректору університету. Ректор після відповідної нумерації

студентських творів передавав їх професору, котрий мав написати відгук на отриману роботу. Також зі змістом студентського дослідження знайомилися інші викладачі. На спеціальному засіданні факультету визначались переможці. Цікавий той факт, що роботи, які не удостоїлися нагороди спалювались. Таким чином намагались уникнути в майбутньому неприємних інцидентів звинувачень в плагіаті [17, с. 145–148].

Студенти історико-філологічного факультету імператорського Новоросійського університету з моменту відкриття закладу активно приймали участь в конкурсі медальних робіт. Всього за роки існування університету студенти даного факультету отримали 52 нагороди, з них 31 золота медаль й 21 – срібна. За нашими підрахунками при визначенні тематики майбутнього студентського дослідження перевага надавалась проблемам з всесвітньої та російської історії (приблизно 65% від запропонованих тем). Лише 1/3 медальних творів стосується філософського або філологічного аспектів.

Дану тенденцію можна пояснити тим, що на кафедрах російської та всесвітньої історії працювала плеяда талановитих вчених таких як Г. Перетяткович, І. Линниченко, Е. Тріфільєв, В. Істрін, Ф. Успенський, які вмiли зацікавити студентів й надати їм необхідну допомогу при написанні робіт. Впродовж 90-х рр. XIX ст. студентами Новоросійського університету написано низку праць з філософської тематики, присвячених аналізу поглядів Локка, Лейбніца, Канта, Вундта, удостоєних найвищих нагород. Така активність з боку студентів пов'язана з приходом на кафедру історії філософії професора М. Ланге, який і виступав науковим керівником студентів-медалістів.

В даній статті ми по черзі розглянемо студентські роботи з російської та української історії, а згодом – всесвітньої. Медальні твори з філософської та філологічної тематики стануть об'єктом вивчення наступного наукового дослідження.

Першу медальну роботу на історико-філологічному факультеті було написано в 1870 р. студентом IV курсу М. Завадським під керівництвом доцента І. Некрасова на тему: «Разбор сказаний об азовском сидении и азовском взятии в литературном и историческом отношениях». Автор аналізує зміст твору, порівнює його з іншими давньоруськими джерелами й перевіряє на достовірність окремі історичні факти. Не дивлячись на те, що робота була удостоєна найвищої нагороди, науковий керівник наголошує на цілій низці недоліків й зазначає, що її не можна вважати видатною [16, с. 35].

Наступного навчального року золотої й срібної медалей удостоїлися роботи студентів К. Палехіна та С. Чаушанського на тему: «Известия иностранных путешественников о России XVII в. и степень их достоверности», присвячені джерелознавчому аналізу цілої низки документів з російської історії XVII ст. Студенти висвітлюють соціально-економічний, культурний і церковний розвиток країни. Проте, як наголошує рецензент професор М. Смирнов, студентам не вдалось в повній мірі аргументовано довести свої думки, а інколи вони просто переписують відомості з джерел не перевіряючи їх достовірність [13, с. 181–184].

В 1879/80 навчальному році з російської історії на конкурс подано дві роботи на тему: «Очерк русского народного и исторического орнамента» студентами Н. Орловим та П. Катаєвим. Однак, лише твір Н. Орлова отримає срібну нагороду, написаний в дусі тогочасної ідеології про єдність великоросів й малоросів. Автор намагається довести думку, що схожість елементів в орнаментах цих етносів свідчить про існування лише одного народу – російського. Але студенту не вдалося довести вірність своєї теорії, про що, до речі й зазначає науковий керівник [11, с. 87].

В наступні роки під керівництвом професорів Г. Перетятковича, О. Кочубинського на конкурс представлено роботу «Крестьянин Иван Посошков, его общественные взгляды и стремления» й два твори на тему: «Живопись Киево-Софиевского собора» удостоєних золотих медалей. На жаль, нам не вдалося знайти ані текстів самих праць, ані реценцій на них.

Під керівництвом професора І. Линниченка в 1896/97 н. р. студентом IV курсу В. Вахевичем написано роботу «Юридическое и экономическое положение крестьян в Юго-Западной Руси», нагороджену срібною медаллю. Це один з небагатьох творів з української історії, присвячений входженню українських земель до Великого князівства Литовського й поступовому запровадженню кріпосного права. Проте, студенту не вдалося чітко сформулювати свої висновки та їх довести, твір нагадує якісну компіляцію [2, с. 11–12].

Наступного навчального року професором Г. Перетятковичем запропоновано студентам попрацювати над двома темами з російської історії: «Земские реформы в эпоху Иоанна IV Грозного» та «Русские летописи XVI века». На урочистому університетському засіданні відразу два студенти А. Бугаєвський та Н. Родзевич були нагороджені срібними медалями за свої праці з

першої теми, тоді як їх однокурсник Ф. Булатович удостоївся нагороди вищого ґатунку за розкриття другої проблеми. Два перших медалісти допустили однакові помилки: плутаються в поглядах вчених, праці котрих використовували, а також не переконливо критикують певні теорії тогочасних дослідників [10, с. 7–12]. Ф. Булатович в своєму творі, присвяченому руським літописам, розглядає проблему виникнення такого історичного явища як літописання, характеризує декілька літописів й звертає увагу на роботу Археографічної комісії, яка й займалася даним питанням [10, с. 16–20].

Джерелознавчий характер носить праця студента С. Вілінського «Жизнь и литературная деятельность старца Артемия», нагороджена золотою медаллю. Автор не лише досліджує біографію й літературні твори старця Артемія, а й дає повну характеристику церковного життя в Литовсько-Руській державі. Рецензент професор В. Істрін наголошує лише на двох недоліках роботи: на недостатньому з'ясуванні містичних вчень Артемія, а також на визначенні значення вчення Артемія в історії [1, с. 13–19].

На поч. ХХ ст. постійним ініціатором тем майбутніх медальних робіт від кафедри російської історії став професор І. Линниченко. В 1903/04 н. р. золотої медалі вдовоєна праця «Земские Соборы в эпоху междоцарствия». Не дивлячись на високу нагороду, даний твір представляє собою компіляцію з монографій В. Ключевського, С. Платонова, а також уривків джерел [4, с. 42–53].

Наступного року два учні І. Линниченка отримали золоту й срібну медалі за наукові праці на тему: «Крестьянский вопрос в Законодательной комиссии императрицы Екатерины Второй». Обидві роботи отримали схвальний відгук наукового керівника й визнані самостійними дослідженнями [3, с. 119–125].

Прикий інцидент стався в 1914/15 н. р. зі студентом Д. Блюменфельдом, який під керівництвом І. Линниченка написав чудовий твір з історії Рішельєвського ліцею. Науковий керівник визнав роботу першою серйозною науковою працею з історії даного навчального закладу, написану виключно на основі першоджерел та архівних матеріалів. Він рекомендував нагородити автора золотою медаллю, а дослідження обов'язково надрукувати в «Записках імператорського Новоросійського університету» [5, с. 1–3]. Через незрозумілі причини автор удостоївся лише срібної нагороди.

Останнім медальним твором, написаним під керівництвом професора кафедри російської

історії Є. Трифільєва стала робота студента К. Добролюбського «Сочинение Г. Котошихина «О России в царствование Алексея Михайловича, как исторический источник», удостоєна найвищої нагороди. Це ще одна праця джерелознавчого характеру, де автор намагався з критичної точки зору охарактеризувати соціально-економічні та побутові аспекти життя в Московському царстві за часів царювання Олексія Михайловича. Як наголошує рецензент, студенту не вдалося в повній мірі уникнути суб'єктивізму в своїх поглядах, а сам твір Г. Котошихіна втратив первинне значення [6, с. 4–13].

Третина від усіх медальних робіт, написаних на історико-філологічному факультеті Новоросійського університету присвячена певним проблемам всесвітньої історії. В 1875/76 н. р. під керівництвом професора В. Войтковського невідомим нам студентом написано твір «Константин Великий и его отношение к христианской церкви», нагороджений золотою медаллю. Автор детально, на основі першоджерел знайомить зі становищем християнства в перші століття н. е., а також зосереджує головну увагу на ставленні Костянтина до нової релігії. Як наголошує рецензент, студенту вдалося впоратися з завданням, котре перед ним ставилося – опрацювати великий масив джерел та літератури й створити узагальнюючу працю [15, с. 11].

Багато недоліків можна віднайти в роботі студента С. Маркова на тему «Маргарита Наваррская». Автору не вдалося повністю розкрити тему, він постійно користується недоречним гіперболізмом, до того ж в тексті зустрічаються невдалі переклади іноземних джерел [14, с. 119–123]. Проте нищівна критика професора О. Трачевського не завадила студенту отримати срібну медалю.

Позитивних відгуків професора Ф. Успенського вдовоїлися твори студентів М. Бруна та В. Соснякова на тему «Лиудпранда Кремонского Legatio Constantinopolitana», присвячені аналізу твору відомого італійського дипломата й історика Х ст. Ліудпранда Кремонського. Студенти паралельно з аналізом твору, знайомлять читачів з історією Італії Х ст. Крім того, М. Бруну вдалося на основі західних джерел відновити хронологію візантійсько-болгарських відносин того періоду, тоді як В. Соснякову аргументовано довести право Візантії носити титул Римської імперії [12, с. 174–186]. Обидва конкурсанти справедливо отримали найвищі нагороди.

В 1892/93 н. р. золотими медалями нагороджено дві роботи з греко-римського періоду:

«Олигархические перевороты в Афинах с 411–404 года» – автор В. Пуришкевич та «Христианство в доме Цезарей в первые три века» студента В. Шведова. В першій роботі, на основі широкої джерельної бази студенту вдалося з'ясувати особливості становлення й укріплення олігархічного ладу в Афінах та надати вдалу характеристику найвідомішим державним діячам [7, с. 1–3]. Студент В. Шведов також впорався з завданням, яке поставив професор Н. Красносельцев. Йому вдалося зібрати й об'єднати всі відомості давніх авторів про проникнення християнства в вищі стани римського суспільства в перші століття н. е. [7, с. 8].

На високому рівні написана робота «Воевода Петр Черчел в связи с историей Валахии во второй половине XVI-го столетия», присвячена підкоренню турками Валахії. Невідомий нам автор намагається розібратися зі складною ситуацією, яка склалася на міжнародній арені в XVI ст. й сприяла турецькому домінуванню в південно-східному європейському регіоні. На думку рецензента Р. Віппера, не дивлячись на певні недоліки (недостатньо досліджена західна політика Порти), автор заслужено повинен отримати золоту медаль [8, с. 29–31].

Під керівництвом професора Э. Щепкіна срібних медалей вдовоїлися студенти А. Папато й Б. Стаменов на працю «Конец Второго Министерства герцога Ришелье», присвячені подіям 1820–1821 рр. у Франції. Обидві роботи представляють компіляції джерел та літератури, фактично позбавлені авторських висновків [18, с. 1–8].

Якісною компіляцією можна вважати твір І. Бондаренка, написаний знову ж під керівництвом професора Є. Щепкіна на тему: «Критическая оценка главнейших теорий происхождения городской организации на основании данных по истории возникновения городов в Англии», за який автор отримав золоту

медаль. Здебільшого, на основі літературної бази студент розглянув основні теорії походження міст, їх права й привілеї [9, с. 17–29].

Аналіз медальних робіт, написаних студентами історико-філологічного факультету Новоросійського університету дає змогу стверджувати, що попри значну кількість праць, відзначених нагородами, жодна з них не стала визначною у вітчизняній історіографії (відсутній індекс посилань на дані розвідки) на відміну від досліджень студентів Університету св. Володимира. Адже й досі неперевершеними вважаються наукові твори М. Дашкевича, П. Голубовського, В. Данилевича, О. Грушевського написані під керівництвом В. Антоновича й присвячені історії окремих князівств Київської Русі. В стінах Київського університету також сформувалася економічна школа М. Довнар-Запольського, під керівництвом якого медальні роботи створили в подальшому відомі історики Є. Шашевський, Б. Курц, П. Смирнов, Г. Білоцерківський, В. Базилевич, А. Гневушев, В. Фаворський. На жаль, студенти-медалісти історико-філологічного факультету Новоросійського університету здебільшого не проявили себе в подальшому на науковому поприщі на відміну від своїх київських колег.

Отже, з моменту відкриття Імператорського Новоросійського університету в стінах даного навчального закладу запроваджено традицію нагороджувати кращі студентські роботи золотими й срібними медалями. Параграфи університетського статуту регламентують процедуру проведення конкурсу. Аналіз медальних робіт студентів історико-філологічного факультету Новоросійського університету доводить, що попри позитивну характеристику праць з боку наукових керівників, за своїм науковим рівнем вони поступаються аналогічним дослідженням, написаними медалістами Університету св. Володимира.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Истрин В. М. Отзыв о сочинении, представленном на соискание медали на тему: «Жизнь и литературная деятельность старца Артемия (XVI века)» / В.М. Истрин // ЗИНУ. – 1900. – Т. 79.
2. Линниченко И. А. Отзыв о сочинении, представленном на соискание золотой медали в 1897 г. «Юридическое и экономическое положение крестьян в Юго-Западной Руси XVI в.» / И.А. Линниченко // ЗИНУ. – 1897. – Т. 77.
3. Линниченко И. А. Отзыв о сочинении на факультетскую задачу / И.А. Линниченко // ЗИНУ. – 1906. – Т. 103. – С. 1–2; Линниченко И. А. Отзыв о сочинении «Крестьянский вопрос в законодательной Комиссии императрицы Екатерины II», представленном на соискание золотой медали / И.А. Линниченко // ЗИНУ. – 1904. – Т. 109. – С. 119–125.
4. Отзыв ординарного профессора И. А. Линниченко о представленных в 1904 г. в историко-филологический факультет Новороссийского университета работ на соискание золотой медали на тему: «Земские Соборы в эпоху междоусобия» // ЗИНУ. – 1904. – Т. 98.

5. Отзыв ординарного профессора И. А. Линниченко о сочинении «Начальные годы Ришельевского лицея», представленном на соискании медали // ЗИНУ. – 1916. – Вып. VIII.
6. Отзыв профессора Е. Трифильева о сочинении по русской истории: «Сочинение Г. Котошихина: О России в царствование Алексея Михайловича, как исторический источник», представленном для соискания медали // ЗИНУ. – 1916. – Вып. VIII.
7. Отзывы о сочинениях, писанных студентами на тему от факультета для соискания премий // ЗИНУ. – 1895. – Т. 66.
8. Отзыв о сочинении на тему «Воевода Петр Черчел в связи с историей Валахии во второй половине XVI-го столетия // ЗИНУ. – 1896. – Т. 68.
9. Отзыв о сочинении по всеобщей истории, представленном для соискания золотой медали по историко-филологическому факультету в марте 1903 года на тему: «Критическая оценка главнейших теорий происхождения городской организации на основании данных по истории возникновения городов в Англии» // ЗИНУ. – 1903. – Т. 92.
10. Перетяткович Г. Отзывы о работах, представленных на медаль / Г. Перетяткович // ЗИНУ. – 1899. – Т. 76.
11. Протокол заседания Совета императорского Новороссийского университета: 27 августа // ЗИНУ. – 1881. – Т. 32.
12. Протоколы заседаний Совета императорского Новороссийского университета: 20 августа 1882 г. // ЗИНУ. – 1883. – Т. 35.
13. Протокол заседаний Совета от 28 августа // ЗИНУ. – 1873. – Т. 9.
14. Протоколы заседаний Совета императорского Новороссийского университета: 20 августа // ЗИНУ. – 1880. – Т. 30.
15. Разбор сочинения: Константин Великий и его отношение к христианской церкви // ЗИНУ. – 1877. – Т. 22.
16. Разбор сочинения студента IV курса историко-филологического факультета Михаила Завадского «Об азовском сидении и азовском взятии», представленный в факультет доцентом И. Некрасовым // Записки императорского Новороссийского университета (Далі ЗИНУ). – 1971. – Т. 7.
17. Сборник действующих постановлений и распоряжений начальства по Университету св. Владимира и прочим Русским университетам, составленный секретарем Совета Виндингом // Университетские известия. – 1972. – № 7.
18. Щепкин Е. Н. Разбор сочинений на тему: «Конец Второго Министерства герцога Ришелье», поданных на соискание награды на историко-филологическом факультете в 1901 году / Е.Н. Щепкин // ЗИНУ. – 1902. – Т. 89.

**Список студентських робіт, нагороджених медалями
(1865–1920 рр.)**

Рік написання	Тема роботи	Прізвище медаліста	Гатунок медалі
1870–1871	Разбор сказаний об азовском сидении и азовском взятии в литературном и историческом отношении	Завадский М.	золота
1871–1872	Известия иностранных путешественников о России XVII в. и степень их достоверности	Пелехин К.	золота
1871–1872	Известия иностранных путешественников о России XVII в. и степень их достоверности	Чаушанский С.	срібло
1872–1873	История изучения и разделения славянских наречий от И. Добровского до наших времен	Коропачинский С.	золота
1875–1876	Константин Великий и его отношение к христианской церкви	Не відомий	золота
1876–1877	Характеристика Фемистокла	Черховский Ф.	срібло
1877–1878	Очерк языка славян балтийского побережья и Бранденбурга по средневековым грамотам и летописям	Мочульский В.	срібло

1878–1879	Маргарита Наваррская	Марков С.	срібло
1879–1880	Очерк русского народного и исторического орнамента	Орлов Н.	срібло
1880–1881	Биография Гоголя в связи с его сочинениями	Трауцкий А.	срібло
1881–1882	Лиудпранда Кремонского Legatio Constantinopolitana	Брун М.	золото
1881–1882	Лиудпранда Кремонского Legatio Constantinopolitana	Сосняков В.	золото
1883–1884	Синайская глаголица. Требник. Сравнительное обозрение письма и языка	Будда Е.	золото
1884–1885	Крестьянин Иван Посошков, его общественные взгляды и стремления	Логиновский В.	золото
1885–1886	Географические названия у Гомера	Попруженко М.	золото
1885–1886	По кодексам Феодосия и Юстиана изучить статьи о землевладении и крестьянском сословии	Нейфельд А.	срібло
1886–1887	Словарь к Домострою	Архангельский А.	золото
1886–1887	Об отношении опыта и мышления в познании в системе Платона и Аристотеля	Челпанов Г.	золото
1886–1887	Об отношении опыта и мышления в познании в системе Платона и Аристотеля	Гади О.	срібло
1887–1888	Служебная минея 1096 года, как памятник местного языка	Попроженко М.	золото
1887–1888	Живопись Киево-Софиевского собора	Редин Е.	золото
1887–1888	Живопись Киево-Софиевского собора	Айналов Д.	золото
1888–1889	Monumentum Ancusarum. Критическое изложение принципата Августа	Будде С.	срібло
1892–1893	Олигархические перевороты в Афинах с 411–404 года	Пуришкевич В.	золото
1892–1893	Христианство в доме Цезарей в первые три века	Шведов В.	золото
1893–1894	Теория познания Локка и полемика против нее Лейбница	Айхенвальд Ю.	золото
1893–1894	Известия Геродота о скифах и занимаемой ими стране	Фот М.	золото
1893–1894	Известия Геродота о скифах и занимаемой ими стране	Фаршаковский М.	золото
1893–1894	Известия Геродота о скифах и занимаемой ими стране	Галаджев Л.	срібло
1894–1895	Вопросы о глаголице после Шафарика	Кульбакин С.	золото
1894–1895	Воевода Петр Черчел в связи с историей Валахии во второй половине XVI-го столетия	Не відомо	золото
1896–1897	Юридическое и экономическое положение крестьян в Юго-Западной Руси	Вахевич В.	срібло
1896–1897	Пьер Бэйль, как представитель исторического скептицизма	Вахевич Б.	срібло
1897–1898	Земские реформы в эпоху Иоанна IV Грозного	Бугаевский А.	срібло

1897–1898	Земские реформы в эпоху Иоанна IV Грозного	Родзевич Н.	срібло
1897–1898	Русские летописи XVI века	Булатович Ф.	золото
1898–1899	Жизнь и литературная деятельность старца Артемия	Вилинский С.	золото
189–1900	Минеи № 6 (32) и № 7 (33) из собрания проф. Григоровича	Вандрачек Г.	срібло
1899–1900	Учение Канта о пространстве и времени	Баков А.	золото
1900–1901	Конец Второго Министерства герцога Ришелье	Пападато А.	срібло
1900–1901	Конец Второго Министерства герцога Ришелье	Стаменов Б.	срібло
1901–1902	История повести Стефанит и Ихнилат в византийской и славяно-русской литературе	Рыстенко А.	золото
1901–1902	Греческий эпиникий и Вакхилид, как представитель этой литературной формы	Дусинский И.	золото
1902–1903	Критическая оценка главнейших теорий происхождения городской организации на основании данных по истории возникновения городов в Англии	Бондаренко И.	золото
1903–1904	Религиозные воззрения и идеалы древней Греции в VI – V столетиях	Кагаров Е.	золото
1903–1904	Земские Соборы в эпоху междуцарствия	Не відомо	золото
1903–1904	Основания философии Вундта	Не відомо	золото
1904–1905	Крестьянский вопрос в Законодательной комиссии императрицы Екатерины Второй	Флоровский А.	золото
1904–1905	Крестьянский вопрос в Законодательной комиссии императрицы Екатерины Второй	Слабченко	срібло
1912–1913	Разработка мифа от Амфитрионе в древней и новой драме	Фроловский Г.	срібло
1914–1915	Начальные годы Ришельевского лицея	Блюменфельд Д.	срібло
1914–1915	Сочинение Г. Котошихина «о России в царствование Алексея Михайловича, как исторический источник	Добролюбский К.	золото

© *Наталья Соколова*
(Киев)

МЕДАЛЬНЫЕ РАБОТЫ ПО ИСТОРИИ СТУДЕНТОВ ИСТОРИКО-ФИЛОЛОГИЧЕСКОГО ФАКУЛЬТЕТА ИМПЕРАТОРСКОГО НОВОРОССИЙСКОГО УНИВЕРСИТЕТА (1865–1920)

Статья посвящена становлению традиции награждать лучшие студенческие работы медалями в императорском Новороссийском университете. На данном факультете конкурсные работы писались в четырех направлениях: русская и всемирная история, филология и философия. Анализ студенческих сочинений доказывает, что предпочтение при выборе темы будущего исследования отдавалось исторической тематике. Только 1/3 медальных работ касается философского или филологического аспектов. Научный же уровень работ значительно уступает медальным сочинениям их киевских коллег.

Ключевые слова: императорский Новороссийский университет, медальные работы, конкурс, студент, рецензент.

MEDAL WORKS ARE FROM HISTORY OF STUDENTS OF HISTORICO-PHILOLOGICAL FACULTY OF EMPEROR'S NOVOROSSIYSK UNIVERSITY (1865–1920)

The article is sanctified to the analysis of student works the recipient of an award the gilded and silver youths, written in the walls of emperor's Novorossiysk University. Tradition to reward the best student works medals was entered as early as XVIII of century in the Moscow University. Afterwards, in the charters of the accrued higher educational establishments of the Russian empire there were paragraphs that regulated procedure of receipt rewards student's. From the moment of opening of emperor's Novorossiysk, university students had the opportunity annually to take part in the competition of the advanced studies and get medals.

All for years, existence of university the student's historico-philological faculty got 52 rewards, from them the 31 gilded youth and 21 – silver. On our counts at determination of subjects of future student research advantage got to the problems from world and Russian history (approximately 65% from offer themes). Only 1/3 touches medal works philosophical or philological aspects.

This tendency can be explained by that the pleiad of talented scientists worked on the departments of Russian and world history of such as G. Peretyatkovich, I. Linnichenko, E. Trifelev, V. Istrin, F. Uspensky, that was able to interest students and render to them a necessary help at writing of works. During 90th XIX of century the students of the Novorossiysk university the row of labours is written with philosophical subjects, looks of Locc, Leybnic, Kant, Vundt, awarded with the greatest rewards, sanctified to the analysis. Such activity from the side of students is related to arrival on the department of history of philosophy professor's M. Lange that came forward as a scientific leader of students-medalists.

Analysis of the medal works, written with the students of historico-philological faculty the Novorossiysk's university gives an opportunity to assert that without regard to the far of the labours marked rewards none of bottom did not become prominent in home historiography (an absent index of references is to these secret services) unlike researches students of University of saint Volodymyr. In fact and until now unsurpassed scientific works of M. Dashkevich, P. Golubovsky, V. Danilevich, O. Hrushevsky the devoted histories of separate principalities of Kyiv Rus are written under the direction of V. Antonovich. Economic school of M. Dovnar-Zapolsky was also formed in the walls of the Kyiv University, under the direction of that medal works created in future well-known historians of E. Stashevsky, B. Kurz, P. Smirnov, G. Belozerkovsky, V. Bazilevich, A. Gnevushev, V. Favorsky. Unfortunately, the students-medalists of historico-philological faculty of the Novorossiysk University mostly did not prove in future on the scientific walk of life unlike the Kyiv colleagues.

Key words: emperor's Novorossiysk University, medal works, competition, student, reviewer.

До редакції надійшла 14.02.2014.

УДК 00.9.433 О.Теліги

© Жанна Кулик
(Київ)

ВІДОБРАЖЕННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ПОЗИЦІЇ ОЛЕНИ ТЕЛІГИ ТА СТАВЛЕННЯ ДО СРСР У ЇЇ ТВОРЧОСТІ

У даній статті через призму робіт Олени Теліги розкривається її громадянська позиція. Аналізуються публіцистичні статті «Партачі життя», «Вступне слово на Академії в честь Івана Мазепи», «Братерство в народі», «Прапори духу», «Розспаяються мури», «Нарозстіж вікна!», «Сила через радість». Публіцистка виступає непримиренним ворогом великодержавного засилля. Націоналізм для О. Теліги є синонімом високої культури.

Поетеса захоплюється постаттю І. Мазепи, який прагнув вести «свій нарід з безнадійної руїни до... незалежності». Вона закликає українців бути активними, брати участь у відродженні незалежної Української держави. У своїй статті О. Теліга наголошує на важливості патріотизму і ставить у приклад козаччину.

О. Теліга – справжня патріотка України. Вона все своє життя боролась за її світле майбутнє, за волю й свободу Української нації.

Ключові слова: Олена Теліга, громадянська позиція, СРСР, патріотизм, націоналізм.